

Het woord ‘gelijk’, en de samenstellingen daarvan

WoordStudie

Gelijk = Gr. isos

Dit is het basiswoord. Het duidt al in het klassieke Grieks gelijkheid aan in *maat, getal, waarde, waardigheid, karakter of kracht*. Het betekent dus niet per se ‘identiek (met)’, maar eerder ‘gelijk(waardig) aan’, ‘overeenkomstig’. Het komt in het Nieuwe Testament op de volgende plaatsen voor; de weergave van Gr. *isos* is geursiveerd:

- ‘Deze laatsten hebben één uur gewerkt, en u hebt hen met ons *gelijk* gesteld’ (Matt. 20:12).
- ‘Want velen legden een vals getuigenis tegen Hem af, en de getuigenissen waren niet *eenstemmig* (...); en ook zo was hun getuigenis niet *eenstemmig*’ (Marc. 14:56, 59).
- ‘Ook zondaars lenen aan zondaars om *evenveel* (lett. *het gelijke*) terug te ontvangen’ (Luc. 6:34).
- ‘Daarom dan trachtten de Joden des te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook God Zijn eigen Vader noemde, zodat Hij Zich aan God *gelijk* maakte’ (Joh. 5:18).
- ‘Als dan God *dezelfde* gave aan hen heeft gegeven als ook aan ons, toen wij tot geloof in de Heer Jezus Christus kwamen’ (...) (Hand. 11:17).

- ‘Die in [de] gestalte van God zijnde het geen roof geacht heeft God *gelijk* te zijn’ (Fil. 2:6).
- ‘Haar lengte, breedte en hoogte zijn *gelijk*’ (Openb. 21:16).

Gelijkheid = Gr. isotès

Bij dit van het vorige woord afgeleide zelfstandig naamwoord gaat het vooral om de notie van ‘eerlijkheid’, ‘eerlijke balans’, ‘moreel evenwicht’; in de rechtspraak zou je zeggen ‘onpartijdigheid’. Het komt in het klassieke Grieks volop voor. Paulus gebruikt het tweemaal:

- ‘Want het is niet opdat anderen verlichting hebben en u verdrukking, maar naar *gelijkheid*’ (2 Kor. 8:13-14).
- ‘Heren, geeft aan uw slaven wat rechtvaardig en *billijk* is’ – letterlijk ‘het rechtvaardige en de *gelijkheid*’ (Kol. 4:1).

‘Gelijk-prijzig’ = Gr. isotimos

Deze samenstelling komt voor bij de historicus, geograaf en filosoof Strabo (64 v. Chr. tot 25 na Chr.), die al in het koinè-Grieks schrijft. Het heeft de betekenis van ‘gelijkwaardig’, ‘gelijksoortig’. Petrus gebruikt het eenmaal:

- (...) ‘aan hen die een *even kostbaar* geloof als wij verkregen hebben’ (1 Petr. 1:1).

‘Gelijk-zielig’ = Gr. isopsuchos

Deze samenstelling komt al voor bij de toneelschrijver Aeschylus (525-465 v. Chr.). Het betekent bij hem iets als ‘met een gelijke ziel’, ‘even voortreffelijk’, ‘solidair’. Paulus gebruikt het eenmaal:

- ‘Want ik heb niemand *van gelijke gezindheid* [als hij], die zo trouw uw belangen zal behartigen’ (Fil. 2:20).

‘Gelijk-engelig’, ‘engel-gelijk’ = Gr. isaggelos

Deze samenstelling lijkt door Lucas bedacht te zijn, want de overige voorbeelden in de literatuur zijn van *na* zijn tijd. Hij gebruikt het eenmaal:

- ‘Zij echter die het waard geacht zijn deel te hebben aan die eeuw en aan de opstanding uit [de] doden, trouwen niet en worden niet uitgehuwelijkt, want zij kunnen ook niet meer sterven; want zij zijn *aan engelen gelijk* en zijn zonen van God, daar zij zonen van de opstanding zijn’ (Luc. 20:35-36).

In deze plaats wordt dus niet gezegd dat ontslapen gelovigen zelf engelen zullen worden, maar dat zij in twee opzichten aan engelen gelijk, oftewel *als engelen* zullen zijn:

1. zij kennen het huwelijk niet meer;
2. zij kunnen niet meer sterven.

Oude Sporen 2019

